

KOULUHYVINVOINTI

Oppilaiden osallisuus /
Perhekeskeinen oppilashuolto

16.12.2015

Marja Kannisto & Arja Kitola

Sisältö

1. Oppilaiden osallisuus kouluhyvinvoinnin tavoitteena	3
2. Oppilaita osallistavan prosessin kuvaus	3
3. Oppilaiden näkökulmia koulutyytyväisyyteen	6
3.1. Yläkoulun oppilaiden näkemyksiä kouluhyvinvoinnista	6
3.2. Alakoulun oppilaiden näkemyksiä kouluhyvinvoinnista	7
4. Työskentelyprosessin arviointia	8
4. Kouluviihtyvyysskyselyn jälkeen tehtyjä toimenpiteitä	10
5. Johtopäätökset ja toiminnan kehittäminen	11
Liitteet	13
Liite 1. Oppilaita osallistavan kouluviihtyvyysskyselyn tuottamisprosessi	13
Liite 2. Oppilaiden ja opettajien tapaamiset	14
Liite 3. Kouluviihtyvyysskyselyn väittämät.....	15
Liite 4. Kyselyn tulosten koonti	16

1. Oppilaiden osallisuus kouluhyvinvoinnin tavoitteena

Uusi opetussuunnitelma ja opiskeluhoitolaki korostavat molemmat oppilaiden osallisuuden merkitystä kouluhyvinvointia luovana tekijänä. Koulun hyvinvointiin, laatuun ja tyytyväisyyteen liittyvät kyselyt on yleensä kohdistettu oppilaiden vanhemmille. Tarkkaa tietoa ei ollut siitä, kuinka moni huoltaja vastaa kyselyihin yhdessä lapsensa/nuorensa kanssa. Tämän vuoksi lähdettiin kehittämään toimintamallia, jossa oppilailta itseltään kysytään miten tyytyväisiä he ovat koulun toimintaan. Samalla kokeiltiin mallia, jossa oppilaat osallistuvat myös hyvinvointikyselyn sisältöteemojen tuottamiseen. Tarkoituksena oli, että oppilaiden työskentelyn myötä voisi tulla esille sellaisia kouluviihtyvyyteen vaikuttavia asioita, joita aikuiset eivät huomaa tai koe tärkeiksi.

Tämä oppilaita osallistava kouluhyvinvoinnin kehittämispöytäselitys tehtiin osana Perhekeskeinen oppilashuolto -hanketta.

2. Oppilaita osallistavan prosessin kuvaus

Oppilaita osallistava prosessi käynnistyi tammikuussa 2015, jolloin Perhekeskeinen oppilashuolto -hankkeen kuntien yläkoulujen rehtorit ja koulukuraattorit kutsuttiin tapaamiseen Mynämäen Laurin koululle. Tapaamisessa sovittiin, että koulujen oppilaille tehdään kevään aikana kouluhyvinvointikysely, jonka sisällön he itse tuottavat. Yläkoulujen lisäksi pilottivaiheen suunnittelutyöhön valittiin jokaisesta kunnasta myös yksi alakoulu. Jokaisesta koulusta valittiin kolme oppilaskunnan edustajaa, jotka ryhtyivät yhteistyössä miettimään kouluhyvinvointia (yksi oppilas yläkouluista jokaiselta luokka-asteelta, alakouluista yksi oppilas alkuopetuksesta, yksi 3.-4 luokilta ja yksi 5.-6 luokilta). Rehtorit nimesivät nämä suunnittelusta vastaavat oppilaat yhteistyössä oppilaskunnan ohjaavan opettajan ja oppilaskunnan hallituksen puheenjohtajan kanssa.

Oppilaiden tehtävänä oli

- pohtia alustavasti toiminnallisten metodien avulla mitä kaikkea kouluhyvinvointi/ kouluviihtyvyyttä on.
- suunnitella miten oman koulun muut oppilaat osallistetaan kouluviihtyvyysteeman käsittelyyn ja miten saadaan suuren joukon näkemyksen siitä, mitä kouluviihtyvyyttä on
- päättää miten kysely toteutetaan eri-ikäisille
- miten tulokset julkaistaan

Prosessissa mukana olleet koulut olivat Mynämäen Laurin yhtenäiskoulu, Nousiaisten Henrikin yläkoulu ja Nummen alakoulu sekä Maskun Hemmingin yläkoulu ja Lemun alakoulu

Prosessi käynnistettiin oppilaiden, opettajien ja kuraattoreiden yhteisellä aloitustilaisuudella helmikuussa. Kysely nimettiin kouluviihtyvyysskyselyksi, koska oppilaiden oli helpompaa hahmottaa käsite kouluviihtyvyyttä kuin kouluhyvinvointi. Tilaisuus sisälsi osallistujien keskinäisen tutustumisen ja ryhmäyttämisen sekä tulevan prosessin esittelyn. Hyvinvointiin liittyvän yleiskeskustelun jälkeen koulujen edustajat laativat toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena oli kerätä oman koulun oppilailta käsityksiä ja ajatuksia kouluviihtyvyyteen.

tyvyyteen vaikuttavista tekijöistä. Aineiston keruutapaa oli vapaa ja näin syntyi kuusi erilaista tapaa kerätä tietoa lopullisen kyselyn teemoja varten.

Koulut suunnittelivat seuraavia aineistonkeruutapoja:

Laurin yläkoulu

- lyhyt kirjallinen kysely kaikille oppilaille, jaetaan luokanvalvojen kautta vastattavaksi
- oppilaat laativat kysymykset sekä tekevät yhteenvedon

Oppilaskunnan kysely

Koulussa viihtyminen

Mitä haluaisit vaihtaa/muuttaa koulussamme? :

Mistä pidät koulussamme? :

Mikä asia edistää koulunkäyntiäsi? :

Mikä hankaloittaa/vaikeuttaa koulunkäyntiäsi? :

Häiritseekö jokin asia opiskeluasi? Mikä? :

Laurin alakoulu

- oppilaskunnan hallituksen jäsenet valokuvaavat koulusta 10 hyvää asiaa ja 10 parannettavaa
- kuvista koostetaan kuvakollaasi

Hemmingin koulu:

- luokka-asteilta valitaan tyttö/poika pari, jota haastatellaan
- 9. luokan oppilaille annetaan valokuvaustehtäviä
- hyödynnetään koulussa aikaisemmin tehdyn kyselyn tuloksia

Henrikin koulu

- kirjallinen kysely kaikille, max. 2 - 3 kysymystä, vapaaehtoinen vastaaminen
- oppilaskunnan hallituksen jäsenet teettävät kyselyn omalle luokalleen sekä tekevät myös yhteenvedot omista luokista ja toimittavat sen oman koulun työryhmälle

Nummen koulu

- ruokalan seinälle tulee taulut, joihin oppilaat kiinnittävät hyviksi että huonoiksi ko-kemiaan asioita omasta koulusta
- työryhmän oppilaat tekevät yhteenvedon

Me kolme ja Tipe valitsimme luokiksi joissa kysely toteutetaan ensimmäiset ja kolmannet ja viidennet luokat.

Sitten koulutimme muita oppilaskunnan jäseniä tekemään kouluviihtyvyysskyselyä. Tätä kuoluviihtyvyysskyselyä olivat tekemässä Petrus ja Fanni (5.lk), Aatu ja Veeti (3a.lk), Aaro ja Valtteri (3b.lk), Helmi ja Vilma (1k.lk), Heli ja Hilma (1b.lk) sekä Patrik ja Veeti (1a.lk). Teimme kartongista pilviä ja aurinkoja joihin laitettaisiin tarralappuja. Niihin kirjoitettaisiin kouluviihtyvyyttä parantavia ja huonontavia asioita. Hyviä asioita tuli kuusikymmentäkahdeksan ja huonoja asioita kuusikymmentäviisi.

Oppilaskunta kokosi hyvät ja huonot asiat koonta.

Kuudesluokkalaiset ottivat kuvia esiin tulleista asioista.

Lemun koulu

- oppilailta kysytään ketkä viihtyvät koulussa ja ketkä eivät, vastausten perusteella jaetaan kahteen ryhmään, joiden kanssa työskentelyä jatketaan hieman eri tavalla
- ne jotka vastaavat, että viihtyvät, kertovat miksi ja ne jotka vastaavat eivät, niin heille annetaan lista asioita, jotka voivat vaikuttaa asiaan ja sen pohjalta he tarkentavat kantaansa.

Oppilaille korostettiin, että kysymyksiä ei saa tässä vaiheessa olla monta eli he eivät tee varsinaista kyselyä, vaan keräävät siihen aiheita ja teemoja. Muitakin esilletulleita tiedonkeruutapoja voi hyödyntää esim. haastatteluja ja videoiden tekemistä. Oppilaille korostettiin, että tiedonkeruussa käytettävän ajan tulee olla suhteessa kerättävään tapaan.

Helmi- ja maaliskuu oli varattu oppilaiden työskentelyyn koulussa. Niiden koulujen opettajia, jotka eivät päässeet aloitustilaisuuteen, informoitiin oppilaiden tehtävästä. Tarkoitus oli, että oppilaat toimivat mahdollisimman itsenäisesti, mutta tukea oli tarvittaessa saatavilla.

Maaliskuussa pidettiin tiedonkeruun arviointipäivä. Jokainen koulu oli saanut tiedonkeruunsa tehdyksi. Koulujen edustajat kuvailivat oman tiedonkeruuprosessin ja kertoivat sen tuloksista. Lisäksi he arvioivat mitkä asiat olivat onnistuneet ja mitkä asiat olisi kannattanut tehdä toisin. Koulujen tiedonkeruun tulosten pohjalta työstettiin varsinaisen hyvinvointikyselyn teemoja ja aiheita. Yhdessä pohdittiin vastausvaihtoehtojen ja kysymysten määrää sekä sitä, tehdäänkö eri väittämät alakoululaisille ja yläkoululaisille. Oppilaiden tiedonkeruun pohjalta saatiin 19 teemaa, joista tehtiin ns. positiivisia väittämiä. Lopulliset väittämät lähetettiin vielä kouluille kommentoitavaksi.

Kouluviihtyvyysskysely toteutettiin pilottikoulujen oppilaille viikoilla 16 – 18. Vastaajia oli yhteensä 628 oppilasta, joista alakoululaisia 361 ja yläkoululaisia 267. Alakoulun ja yläkoulun väittämät on kuvattu liitteessä 3.

Huhtikuussa käytiin oppilaiden kanssa tulokset läpi. Tapaamisen aluksi kerrattiin kulunutta prosessia ja vaihdettiin ajatuksia oppilaiden kokemuksista. Oppilaille ja opettajille esiteltiin kyselyn rakenne ja vastaukset graafisessa muodossa. Kaikki koulut eivät olleet vielä

vastanneet kyselyyn, joten voitiin vain näyttää muutaman koulun tuloksia. Kouluilla oli mahdollisuus saada tuloksensa luokka-asteittain ja koulukohtaisesti. Avoimista kysymyksistä poistettiin kaikki henkilöihin tehdyt viittaukset. Tulokset toimitettiin oppilaskuntien hallitusten puheenjohtajille ja ohjaaville opettajille jatkotoimenpiteitä varten. Tapaamisen lopuksi oppilaat sopivat, miten lopulliset tulokset esitellään omissa kouluissa ja miten oppilaat ovat siinä mukana. Tavoite oli, että tuloksista tiedottamiseen hyödynnetään mm. Wilmaa, kuuluttamista, ilmoitustaulua sekä opettajakokousta. Lisäksi sovittiin, että oppilaskuntien hallitusten kokouksissa ja luokkakohtaisissa kokouksissa käsitellään kyselyn tuloksia ja niiden pohjalta nousevia toimenpiteitä.

Liitteessä 1 on kuvattu oppilaita osallistavan kouluviihtyvyyden tuottamisprosessi. Liitteessä 2 on kuvattu lähitapaamisten pääsisällöt.

3. Oppilaiden näkökulmia koulutytytyväisyyteen

3.1. Yläkoulun oppilaiden näkemyksiä kouluhyvinvoinnista

Yläkoulun oppilaat kuvasivat valokuvin ja powerpoint-esityksin millainen heidän mielestään on viihtyisä koulu.

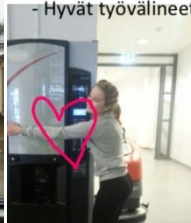
Miksi koulussa viihdytään?

- Siisti koulurakennus
- Uuden puolen aula on kiva!
- Oppilaskunnan kiosk

Miksi koulussa viihdytään?

- Kahvikone
- Hyvät liikuntatilat
- Hyvät työvälineet ja luokkatilat

Miksi koulussa viihdytään?

- Sohva ja penkkejä
- Kivat oppitunnit ja iloiset opet
- Saa tehdä esim. kässä sitä mitä itse haluaa
- Kivoja kavereita

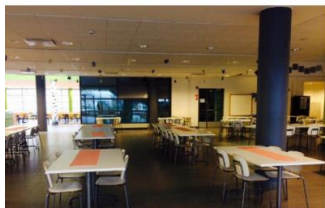
Miksi koulussa viihdytään?

- Hauskat teemapäivät
- Kivoja tauluja seinällä

Miten viihtyisimme vielä paremmin?

- Parempaa kouluruokaa ja toiveruokaviikko
- Maanantaisin parempaa ruokaa
- Selkeää peruseruokaa!

Miten viihtyisimme vielä paremmin?

- Lisää välituntijuttuja, esim. skeittaus ja musiikki
- Lisää penkkejä ja sohvia
- Talvella sisävälkät

Miten viihtyisimme vielä paremmin?

- Koulukiusaamista ei saisi olla
- Seiskoja pitäisi tutustuttaa paremmin kaseihin ja yseihin
- Pikkukovikset ruotuun!!

Miten viihtyisimme vielä paremmin?

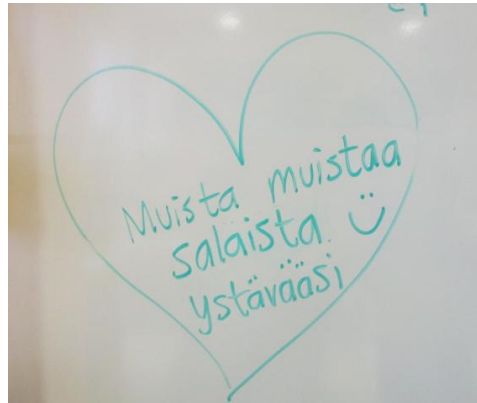
- Busseja sopivasti
- Musiikin kuuntelua lisää
- Lisää teemapäiviä ja poikkeuksia arkityöhön
- Parempi työrauha (osassa luokissa)
- Luokkien välisiä sekantunteja, esim. ysit ja seiskat

3.2. Alakoulun oppilaiden näkemyksiä kouluhyvinvoinnista

Oppilaat kaipaavat kaunista, siistiä ja turvallista oppimisympäristöä. He kiinnittivät huomiota luokkien viihtyisyyteen, järjestykseen, wc- ja aulatiloihin sekä piha-alueisiin.

4. Työskentelyprosessin arviointia

Oppilaiden palaute on kerätty yhteisissä tapaamisissa esiin tulleista kommentteista. Oppilaat kokivat oppineensa tiedonkeruun prosessin aikana seuraavia asioita: ohjeistamisen tärkeys, paperisten lomakkeiden avulla kerätyt tiedon määrä yllätti ja yhteenvedon tekeminen oli aikaa vievää (olisi kannattanut tehdä sähköisesti). Oppilaat kokivat tulleensa kuulluksi prosessin eri vaiheissa. He pitivät prosessissa mukanaoloa mielenkiintoisena ja opettavaisena, mutta osa oppilaista koki huonona asiana projektista aiheutuneet poissaolot oppitunneilta. He antoivat myös palautetta kyselylomakkeesta, osa käytetyistä käsitteistä

ei ollut tuttuja alaluokkalaisille ja vastausasteikot (1-5) olisivat voineet olla kaikilla ikäluokilla, koska oli vaikea vastata pelkästään kyllä tai ei. Oppilaat pitivät tärkeänä, että kun joku asia on muutettu koulussa, siitä tiedotetaan oppilaita. Oppilaat myös ehdottivat, että tehtäisiin uusi kysely, jolla kysytään onko asioiden korjaaminen parantanut kouluviihtyvyyttä.

Ohjaavien opettajien mukaan prosessi sujui lähes alkuperäisen suunnitelman mukaan, mutta käytännössä huomattiin, että asetettu aikataulu oli liian tiukka. Vastaamisen aikaan oli meneillään myös THL:n kouluterveyskysely, jota ei osattu ennakkoon ottaa huomioon. Oppilaat olivat innostuneita ja motivoituneita prosessin aikana. Haasteen muodostivat ne koulut, joiden oppilaskuntien ohjaavat opettajat eivät päässeet osallistumaan tapaamisiin. Koska oppilaat keräsivät itsenäisesti kouluissa tietoa, ohjaavat opettajat eivät päässeet tähän osaan prosessissa osallisiksi. Osuus onnistui kuitenkin hyvin, koska kaikki saivat annetussa aikataulussa tiedonkeruun valmiiksi.

Kyselyn tuloksista ilmenevien kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen jäi tulevalle syyslukukaudelle.

Opettajien palautetta (vastaajina ovat prosessissa alusta lähtien mukana olleet opettajat):

- "Projektilla oli selkeä alku ja loppu"
- "Oppilaiden poissaolo tunneilta on ongelmallista. *Kaikenlainen oppilaskuntatyö, tämä mukaan lukien on pois muusta koulutyöstä.* Kun oppilaita osallistetaan, tulisi huolehtia siitä, että heidän varsinainen koulutyönsä ei tule siitä kärsimään ja heille ei myöskään hirveästi tulisi lisätöitä."
- "Jos opettaja käyttää aikaa tähän omien tuntiensa aikana, on järjestettävä opettajan omalle työlle sijainen tai muuten varmistettava, että myös opettaja voi rauhassa keskittyä asiaan." "Opettajalta tämä tietysti vaatii myös paneutumista ja ajan laittamista, tämän voisi myös rehtori huomioida, että sijaista tarvitaan aina kokousten aikana ja meillä ei nyt projektin toteuttamiseen koululla saanut sijaista, eli sitä työtä tein sitten hyppytyneillä oppilaiden kanssa."
- Kaikki vastaajat kokivat kouluvierailut hyödyllisinä ja positiivisena. "Yhteistyön tekeminen oli mukavana ja samalla sai virkistävää ajatuksenvaihtoa sekä kuulla miten asiat muissa kouluissa hoidetaan, että tutustua erilaisiin fyysisiin kouluympäristöihin. Kulkemiseen on hyvä varata koulun budjettiin taksirahaa."
- "Koko prosessi olisi ollut hyvä ehkä ajoittaa alkavaksi jo hieman aiemmin. Nyt kun tulokset menevät näin loppukevääseen, emme ainakaan omassa koulussamme ehdi niitä enää kevään aikana sen enempiä käsittelemään." "Ajankäytöstä selkeä suunnitelma. Milloin mitäkin tehdään ja minkä aineen oppitunneilla?"
- "Alakoulun puolella ohjeistuksen tulee olla myös erittäin selkeä ja ohjeiden tulee olla hyvin konkreettisia. Ainakin alakoulussa muistettava, että lapset on johdatettava uusiin työtapoihin ja vaikutusmahdollisuuksiin. On tosi tärkeää, että kiireetöntä aikaa asioiden syventämiseen on tarpeeksi. Tuli välillä tunne, että missä menee raja siinä, miten laajalti lapset osaavat asiaa ajatella ja miten paljon heitä pitää ohjata."
- "Projekti oli kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen. En ole aikaisemmin ollut mukana missään vastaavassa." On hyvä, että oppilaiden vaikutusmahdollisuuksiin paneudutaan entistä enemmän. On myös hyvä, että siihen tullaan kaikkialla velvoittamaan, sillä erot ovat varmasti hyvin suuria."

Huomionarvoista on se, miten opettajat kokevat oppilaiden osallisuutta vahvistavien käytäntöjen olevan "pois muusta koulutyöstä". Voidaanko tästä vetää johtopäätös, että edelleenkin muu toiminta kuin oppikirjan mukaan eteneminen on pois varsinaisesta koulutyöstä. Paljon on siis vielä tehtävänä sen eteen, koulu toimisi kokonaisvaltaisesti perusopetuslain ja opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Oppilaiden osallisuus pitäisi sisällyttää kaikkien oppiaineiden opetussuunnitelmiin ja ennen kaikkea eheyttäviin aihekokonaisuuksiin. Yksittäisten pilotointien kautta pitäisi pikkuhiljaa saada rakennettua toimintakulttuuria, jossa oppilaiden osallisuus on itsestäänselvä toimintatapa.

4. Kouluviihtyvyykselyn jälkeen tehtyjä toimenpiteitä

Kesän jälkeen kouluissa ryhdyttiin pohtimaan niitä konkreettisia toimia, joita kyselyn perusteella ryhdytään tekemään. Koulukohtaisissa kuvauksissa raportoitiin mm. seuraavaa:

"Kyselyn pohjana olleiden viihtyvyyksikkien tulosten perusteella tulemme työstämään tänä lukuvuotena koulumme pihaa. Koulun pihan viihtyvyys ponnahti selkeästi esiin oman koulumme viihtyvyyttä parantavana tekijänä ja siihen toivottiin selkeää muutosta. Koska kyseinen projekti tulee olemaan melko iso ja työllistävä, emme valinneet muuta kehittämiskohdetta. Projektiin liittyen tulemme järjestämään koulullamme piirustusnäyttelyn, aiheena "unelmien koulupiha", johon jokainen koulumme oppilas saa kuvittaa omanlaisensa unelman. Unelmat ripustetaan sitten koulumme käytäville kaikkien nähtäviksi. Ja näihin piirustuksiinhan saa laittaa sitten ne kaikkein villeimmätkin ideat. Näiden pohjalta lähdemme sitten työstämään omaa pihaamme mahdollisuuksien mukaan.

Alkuvuodesta luultavasti on vuorossa mahdollisten sponsoreiden hankinta ja aivan loppukeväästä mahdollisten istutusten yms. laittoa. Viimeisen päätöksen pihan kehittämisestä teimme me oppilaskunnan hallituksen ohjaavat opettajat. Tosin viesti oppilaiden suunnalta oli niin selkeä, ettei juuri vaihtoehtoja ollutkaan. "

" Käytävien maalaus:

Oppilaskunnan ehdotuksista valittiin graffiti-tyylinen ratkaisu, joka toteutetaan kuvaama-aidon opettajan johdolla. Projektin on tarkoitus jatkua useamman vuoden, jotta mahdollisimman monet ikäryhmät voivat siihen osallistua. Muita vaihtoehtoja olivat esim. roiske-maalaukset sekä yleisesti pirteämmät värit. "

"Mopoparkki

Iltapäivän rauhoittamiseksi esitettiin mopojen siirtämistä toiselle tontille tien toiselle puolelle. Oppilaista koottu ryhmä ryhtyi koulun ulkopuolisen aikuisen johdolla pohtimaan ongelmaan ratkaisua. "

"Välitunti liikunta

Ns. pitkällä välitunnilla on koulun salissa ollut ohjattua liikuntaa muutaman opettajan johdolla. Projekti on lähinnä opettajilta lähtöisin, mutta viime keväänä oppilaat osallistuivat sen toteutukseen."

"Laajennamme välituntialuetta koripallokorien suuntaan. Oppilaskunta hankkii pari koripalloa ja rehtori lisää yhden välituntivalvojan ulkovälkille".

"Oppilaskunta hankkii lisää penkkejä/ pehmeitä jakkaroita sisälle".

"Huoltomieheltä selvitetään ulkokellon hankkimista ja sitä, voisiko keväällä ulos saada lisää penkkejä."

"Yritämme keväällä järjestää yhteistyötä luokka-asteiden kesken yläkoulussa, suunnitteilla We have a Dream-päivä. Lisäksi yritetään yhteistyötä nelosten ja päiväkodin kanssa."

"Mopokypärille yritetään järjestää lokerikkoja lisää."

"Rehtori huomioi ensi jakson lukkareissa oppilaiden toiveen, että kaksoistunteja olisi vähemmän. Toisaalta opettajat toivovat kaksoistunteja."

"Kuvisopen kanssa juttelemme siitä, että käytäville saataisiin enemmän oppilastöitä".

"Ruokalan nimikilpailu, ruokalan tyytyväisyys- ja kehittämiskyselyt, alakoulun logokilpailu, joulupostitoimisto, jouluiset aamunavaukset".

"Itsenäisyyspäivän pukujuhla-tanssiaiset, ruokalan nimikilpailu yhteistyössä alakoulun kanssa, koulun logon suunnittelu (lähinnä alakoulu), pihan jatkosuunnittelu (iso projekti yhteistyössä kunnan kanssa), liikkuva koulu -projekti ja apuraha, oppilashuoltotyöryhmän kanssa mietitty ratkaisuja esim. mopo-ongelmaan, koulun juhlien suunnittelua ja organisoimista, yhteistyön suunnittelu ja tapahtumien toteutus tukioppilaiden kanssa; päällekkäisyyksien karsiminen, ensi vuonna: yhdistetäänkö nuorisoparlamentti oppilaskunnan hallituksen kanssa - suunnitteluasteella..."

5. Johtopäätökset ja toiminnan kehittäminen

Oppilaiden palautteen, opettajien ja koordinaattorien kokemusten pohjalta nousevat seuraavat johtopäätökset ja kehittämisajatukset

- Kaikki prosessiin mukaan lähtevien koulujen rehtoreiden olisi oltava läsnä prosessin esittelytilaisuudessa. Samalla voitaisiin tehdä päätös mukanaolosta. Näin kaikki

olisivat tietoisia, minkälaisesta prosessista on kyse ja tiedotus sekä resursointi paransivat.

- Opettajien ohjaukseen on panostettava ja tärkeää olisi, että osallistuvien koulujen oppilaskuntien ohjaavat opettajat pääsevät osallistumaan kaikkiin tapaamisiin. Ohjaavat opettajat olisi hyvä ottaa mukaan alusta lähtien järjestämällä heille oma tiedotustilaisuus. Heidän roolinsa ja tehtäväkuvansa olisi hyvä kuvata.
- Kouluissa tulisi keskustella ja sopia milloin oppilaat voivat tehdä osallisuuteen liittyviä projekteja, voisiko sitä tehdä oppituntien aikana niin, että kaikilla oppilailla on osallisuuteen liittyvä tehtävä? Osallisuutta pidetään tärkeänä, mutta helposti se koetaan ylimääräisenä ja aikaa vievänä.
- Opettajien sitouttaminen on tärkeää ja yksi keino siihen on, että varmistetaan tarvittava sijaisresurssi ja työajassa otetaan huomioon oppilaiden osallisuuden tukeminen.
- Tapaamisten järjestäminen eri kouluissa on selkeä onnistuminen ja prosessin mallintamisessa otettava huomioon. Koulujen budjeteissa tulisi olla määrärahat kulke- mista ja tarjoiluja varten.
- Ennen lopullisen kyselyn lähettämistä voisi tehdä ”koevastauskierroksen”, johon esim. oppilaskunnan edustajat vastaavat ja tämän palautteen perusteella muutetaan tarvittaessa kyselyä.
- Kyselyn lopullisessa muodossa termien ja käsitteiden on oltava yksiselitteisiä
- Jatkossa prosessi olisi hyvä aloittaa jo syksyllä, jotta toimenpiteitä ehdittäisiin käsitellä tai jopa toteuttaa kevään aikana. Koulujen kanssa tulisi sopia prosessin aika- taulu. Koulut laatisivat oman toteuttamissuunnitelmansa sen pohjalta (mitä oppi- tunteja voi käyttää, miten opettajalla on aikaa jne.)
- Koko prosessin ja kouluissa tehtävän tiedonkeruun ohjeistukseen tulee kiinnittää vielä huomiota, niin opettajille kuin oppilaille.

Liitteet

Liite 1. Oppilaita osallistavan kouluviihtyvyykselyn tuottamisprosessi

1. Vaihe SUUNNITTELU JA TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN

- Suunnittelupalaveri (rehtorit ja oppilaskuntien ohjaavat opettajat)
- Aikataulun laatiminen lukuvuodelle
- Resursseista päättäminen, toimintaohjeiden laatiminen, oppilaiden valinta
- Kyselypohjan ja tuottajan valinta

2. Vaihe TOTEUTUS

- Toiminnan käynnistäminen aloitustapaamisella
- Aineiston keruu ja yhteenvedon tekeminen kouluilla
- Tulosten esittely ja oman toiminnan arviointi - tapaaminen
- Kyselyn työstäminen ja oppilaiden konsultointi
- Kyselyyn vastaaminen kouluissa
- Kyselyn tulosten esittely ja jatkotoimenpiteistä sopiminen - tapaaminen

3. Vaihe PALAUTE

- Kyselyn tulosten esittely oppilaille, opettajille ja vanhemmille
- Kehittämistoimenpiteiden valinta ja niiden toteuttaminen

4. Vaihe ARVIOINTI

- Toteutuneista kehittämistoimenpiteistä tiedottaminen ja niiden vaikutusten arviointi

Liite 2. Oppilaiden ja opettajien tapaamiset

I TAPAAMINEN

- Toiminnallinen harjoite: Fiilisjana
- Esittäytyminen – MLL:n kortit
- Prosessin esittely: tavoitteet, sisältö ja suunniteltu aikataulu
- Lyhyt intro konkreettiseen hyvinvoinnin käsitteeseen (fyysinen koulu, virallinen koulu, epävirallinen koulu)
- Ryhmissä aivoriihiyöskentely: Ideoidaan miten saadaan muiden ääni kuuluviin
- Aivoriihiin tuotosten esittely
- Jatkosta sopiminen

II TAPAAMINEN

- Oman tiedonkeruuprosessin kuvaus:
Kerro lyhyesti; miten keräsitte tietoja, miten sen mielestänne onnistui? Olisiko jokin voinut tehdä toisin? Kuinka hyvin pysyitte suunnitelmassanne?
- Tiedonkeruun tuloksista kertominen
Minkälaisia tietoja, teemoja ja asioista tiedonkeruunne tuotti?
- Kouluviihtyvyysskyselyn rakenteesta ja teemoista keskustelu
- Jatkosta sopiminen

III TAPAAMINEN

- Pieni kertaus prosessista
- Kommentit ja arvioit lopullisesta kyselylomakkeesta ja kyselyyn vastaamisesta
- Vastausten käsittely
- Koulukohtaiset toimenpidesuunnitelmat
Miten lopulliset tulokset esitellään koulussa ja miten oppilaat ovat siinä mukana? Miten oppilaat osallistuvat kyselystä nousevien toimenpide-ehdotusten käsittelyyn?
- Jatkotoimenpiteet

Liite 3. Kouluviihtyvyysskyselyn väittämät

1.-4 Ik väittämät (Valitse kyllä tai ei)

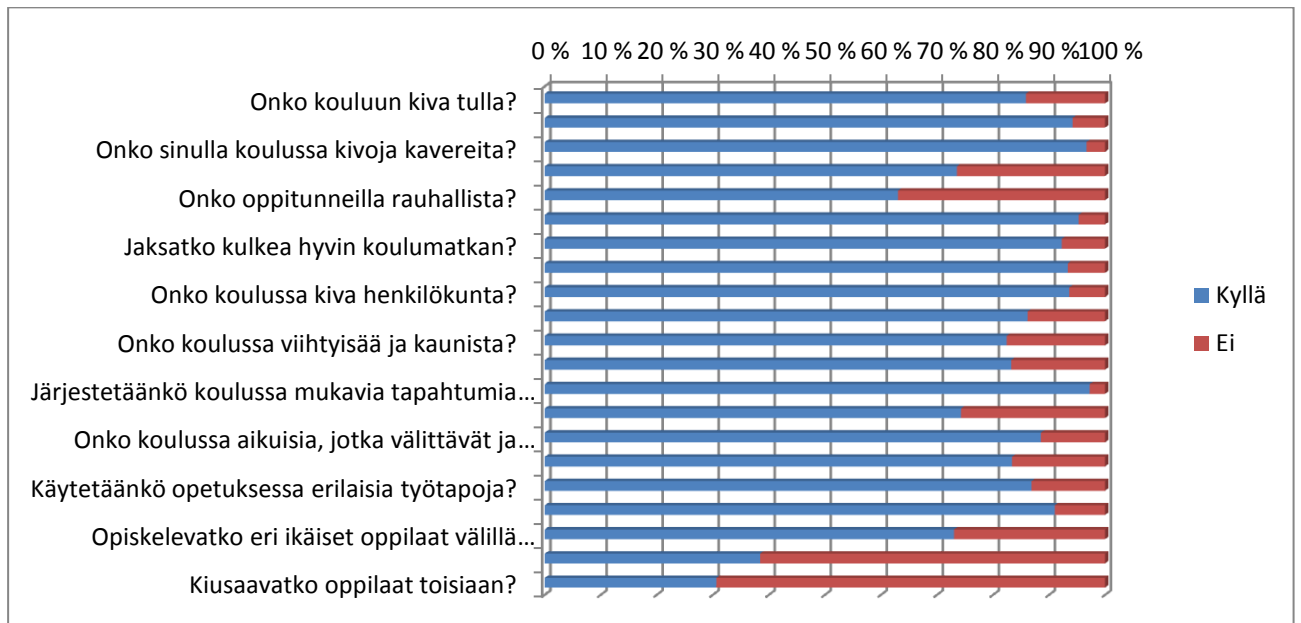
- Onko kouluun kiva tulla?
- Onko koulussa turvallinen olo?
- Onko sinulla koulussa kivoja kavereita?
- Onko kouluruoka hyvää?
- Onko oppitunneilla rauhallista?
- Voiko koulun pihalla viettää mukavia välitunteja?
- Jaksatko kulkea hyvin koulumatkan?
- Ovatko opettajat yleensä mukavia?
- Onko koulussa kiva henkilökunta?
- Uskallatko vastata tunnilla vaikka et olisi ihan varma oikeasta vastauksesta?
- Onko koulussa viihtyisää ja kaunista?
- Saavatko oppilaat vaikuttaa koulun asioihin ja kertoa omat mielipiteensä?
- Järjestetäänkö koulussa mukavia tapahtumia kuten esimerkiksi juhlia ja discoja?
- Onko koulussa kivoja kerhoja?
- Onko koulussa aikuisia, jotka välittävät ja tykkäävät sinusta?
- Saatko tukiopetusta, jos et ole oppinut jotain asiaa kunnolla?
- Käytetäänkö opetuksessa erilaisia työtapoja?
- Tervehtivätkö aikuiset ja oppilaat toisiaan?
- Opiskelevatko eri-ikäiset oppilaat välillä yhdessä?
- Saako oppitunnilla kuunnella musiikkia, jos se ei häiritse työskentelyä?
- Kiusaavatko oppilaat toisiaan?

5.-9. Ik väittämät (arvioi asteikolla 1 – 5)

- Oppitunneilla on yleensä hyvä työrauha
- Yleiseen häiriökäyttäytymiseen (esim. välitunneilla ja ruokailussa) puututaan riittävästi
- Oppitunnit ovat riittävän vaihtelevia ja monipuolisia
- Uskallan pyytää opettajalta apua tarvittaessa
- Koulussamme pidetään oppitunteja muuallakin kuin luokassa (esim. luonnossa, kirjastossa, vierailaan työpaikoilla)
- Tulen hyvin toimeen koulumme opettajien kanssa
- Opettajilla on aikaa keskustella kanssani
- Koulun oppilaat ja opettajat kohtelevat toisiaan kunnioittavasti
- Koulussa on hyvä ilmapiiri
- Opettajat puuttuvat kiusaamiseen välittömästi
- Kouluruoka on hyvää
- Saan tukiopetusta, jos en ole oppinut jotain asiaa kunnolla
- Koulun oppitunnilla ei tarvitse pelätä vastaavansa väärin
- Koulussa saa tehdä myös virheitä
- Pidän koulun sisustuksesta ja ulkoisesta ilmeestä
- Koulun sisustuksessa on riittävästi taidetta
- Koulun pihalla voi viettää mukavia välitunteja
- Tulen yleensä mielelläni kouluun
- En häiriköi oppitunneilla
- En kiusaa ketään
- Koulussa on riittävästi erilaisia kerhoja
- Koulussa järjestetään riittävästi mukavia tapahtumia (esim. erilaiset projektit, tapahtumapäivät, discot)
- Minulla on riittävästi kivoja koulukavereita
- Koulussa on riittävästi oppilaskuntatoimintaa
- Koen, että saan vaikuttaa koulun ja oppilaiden asioihin
- Tunnen itseni koulussa hyväksytyksi
- Koen olevani opettajille tärkeä ihminen ja minusta välitetään
- Tunnen oloni koulussa turvalliseksi
- Koulussa on mukava henkilökunta
- Koulumatkani ei ole liian rasittava
- Koulussa on riittävästi eri-ikäisten yhteistä toimintaa
- Oppitunnilla saa kuunnella musiikkia, jos se ei häiritse työskentelyä

Liite 4. Kyselyn tulosten koonti

1.-4. lk vastaukset

5.-9. lk vastaukset

